

Pravdě jsi nevěrný, pyšně se vychloubáš, v zlosti neústupný, lepšími pohrdáš...

Benešovský kancionál, část 2 – Popelec a doba postní

Pokud někoho napadne, že v titulku se skrývá volební slogan, může být, ale jedná se o úryvek textu písně v notové příloze: *Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil* a je určen nám.

Benešovským kancionálem jsme se začali zabývat v Psalteriu 1/2017, kde jsme otiskli šest sborových skladeb pro Velikonoco a k Duchu Svatému. Dále eucharistickou píseň *Ráčil paměť zůsta-viti* (o ustavení nejsv. svátosti), která se zvláště hodí na Zelený čtvrtek. Tímto připomenutím začínáme záměrně, aby laskaví zpěváci, kteří v zimním čase nacvičí postní skladby z tohoto čísla, v postě vzpomněli, našli a nacvičili skladby na dobu velikonoční a svato-dušní. Vybrali jsme skutečné poklady české renesanční tvorby a věnovali úsilí přípravě praktické edice, proto věřím, že nastudování skladeb z notové přílohy ponese své ovoce.

O prameni a edicích jsme psali ve výše uvedeném čísle. Připomeňme, že při přípravě praktické edice vycházíme zejména z kompletního kritického vydání Benešovského kancionálu (BeK) zpracovaného Janem Baťou (2009), které je dostupné online¹. Čtenáři mají k dispozici rovněž původní pramen Benešovského kancionálu uložený

v Archivu hl. m. Prahy pod sign. 8429 také dostupný online.² Obecné ediční zásady jsme dříve zmiňovali a vycházejí z edice Jana Bati. Dále tak budeme hovořit jen o konkrétních poznámkách

POPIS NOTOVÉ PŘÍLOHY, EDIČNÍ POZNÁMKY

Notová příloha přináší písně pro dobu postní a zejména na Popeleční středu a na 2. neděli postní.

178

1. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nadto tě stvořil, na zeměti postavil, proto abý žití slavit.

2. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nadto tě stvořil, na zeměti postavil, proto abý žití slavit.

3. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nadto tě stvořil, na zeměti postavil, proto abý žití slavit.

4. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nadto tě stvořil, na zeměti postavil, proto abý žití slavit.

5. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nadto tě stvořil, na zeměti postavil, proto abý žití slavit.

6. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nadto tě stvořil, na zeměti postavil, proto abý žití slavit.

7. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nadto tě stvořil, na zeměti postavil, proto abý žití slavit.

8. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nadto tě stvořil, na zeměti postavil, proto abý žití slavit.

9. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nadto tě stvořil, na zeměti postavil, proto abý žití slavit.

10. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nadto tě stvořil, na zeměti postavil, proto abý žití slavit.

Obr1: Pamatuj, Člověče, BeK

k uváděným skladbám.

² Praha, Archiv hlavního města Prahy, sbírka rukopisů, sign. 8429 (Benešovský kancionál), online: <http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/> zde zvolte rubriku „Sbírka rukopisů“ a nechte vyhledat „Benešovský“ nebo „kancionál“.

14. PÁN JEŽÍŠ CHTĚ SLÁVU SVOU ZJEVITI

Píseň vypráví o Proměnění Páně na hoře, tedy přesně odpovídá čtení na 2. neděli postní a na stejnojmenný svátek

¹ dostupné po vyhledání „Benešovský kancionál“ nebo zde: www.acecs.cz/media/bata_ben_kanc_sec.pdf

6. srpna. Tříhlasá harmonizace v BeK pocházející pravděpodobně od J. T. Turnovského, je nadepsána pro diskant, tenor (cf) a bas (klíče: C3, C3, F3), poznámka vpravo dole „1602 I. T. C.“ Oproti edici Jana Bati (2009) bylo změněno podložení textu: bas t. 9 a závěrečné melisma diskant od t. 11.

Do *Mešních zpěvů* (MZ s. 85, 708) byly použity čtyři sloky (1, 2, 7, 8) s jiným nápěvem z pozdějšího Šteyerova *Kancionálu českého* (1683); nápěv vychází z chorálního Kyrie Cunctipotens Genitor Deus.³ Do přílohy jsme zpracovali všechny sloky a vzhledem k uvedení jsme se nedrželi znění v MZ, ale provedli jsme na nezbytných místech vlastní textové úpravy.⁴ Podle obecných pravidel se jedná o situace, kdy je původní znění nesrozumitelné nebo slova již získala jiný zavádějící význam.

Konkrétně:

sl. 1: „ráčil Petra pojít“ → „pozvatí“
sl. 2: „Uvedl“ → „Uved“, z důvodu zachování počtu slabik. Skupiny hlásek jako „dl“ byly neslabikotvorné (podobně viz. např. sl. 10).

sl. 3: „Majíc“ → „Maje“, „mluvíc“ → „mluvíce“.

sl. 5: „stánky, rozdílné na tři stránky“ – ponecháno, interpret může rozhodnout „stany – strany“.

sl. 7: „se z oblaku stal hlas“ → „z oblaku zazněl hlas“.

sl.10: „dotekl se jich a řekl jim“ → „dotknul se jich, řekl jim“.

sl. 13: „utvrzení jsou věrou“ → „utvrzení jsou věrou“.

Pozn. Praxe používání přechodníků v 16. stol. byla výrazně volnější, než dnes. Bohužel na důsledné konzistentní opravy do dnešního tvaru jsme museli rezignovat (z důvodů změny počtu slabik nebo rýmu). Zatímco ve 3. sloce bylo možné nadbytečnou slabiku rozpustit na dlouhé notě resp. v melismatu, v 10. sloce na krátké lehké notě by to znamenalo radikální zásah do rytmu. Případné rozhodnutí (přidání „jsou-ce“) tak je na interpretovi.

92. PAMATUJ ČLOVĚČE, PROČ TĚ PÁN BŮH STVOŘIL

Píseň najdeme v *Mešních zpěvech* (MZ s. 62, sl. 1, 4, 7, 9, 10) na Popeleční středě. Uživatelé Jednotného kancionálu znají nápěv z písně *Z hvězdy slunce vyšlo* (JK 112). Původní nápěv pochází z písně *Auroram lucis visitat Gabriel*.⁵ Podle poznámek v kancionálech se zpívá také jako: *Již mi pan Zdeněk z Konopiště jede*. V BeK se nachází čtyřhlasá sazba pro diskanty (klíče: C1, C1, C1 a C2), cf ve třetím hlase, bez předznamenání, finála e. Tuto verzi lze použít pro ženský nebo mužský sbor (o oktávu níže); zajímavé může být i střídání ženských a mužských hlasů. Do tištěné verze přílohy

³ Mešní zpěvy, Praha 1990, s. 1030.

⁴ Tištěná verze přílohy obsahuje výběr slok pro liturgii z důvodu přiměřené délky. Celou skladbu (14 slok) najdete v elektronické verzi Psalteria.

⁵ Mešní zpěvy, s. 1029.

Kristus příklad pokory, pan
našo milostiwy, otce swého
syn mily, a gednorozeny.
p hryziesnie^o cłowicki, račil byti cchu
dy, a naronto swietie. welini pomuze
ny^o dyż se napprow narodil, z pan
ny syn cłowicki, w gestieży geży w
łożila, geho matka milá, plenkami o
bimla, iakżo diewka chudá, genuż
se zahibila, tak gegie pokora^o dy
ne przacł pużenie, s matką wtiekunye
przed żydy pokrywaniye, p nasze spa
suniye, raczył gest podstupiti, lidem
poddan byti, gñ peflusiłen otce, a
praw dotec smrti^o dy^o diabła pokra
suniye, od lidu hanieniye, od przacł
o^o tchaniye, od cżyżych wuhaniye, hla
wie nikdziej, nemage, gñstego stłonie
niye, kwál nebeske sławy dan gest w
pośhanieniye^o dy^o kład żiezeń horke zy
mu, nawiectsy chudobu, wzał gest
nasze cłowicki, prwniecho pokutu, w
potu twarzy, s boleści, a s płacem
praguge, a wiečnecho chłeba, synu
dobywaze^o dy^o płacem owze gleda
ge, krewiż był potracł, nalezł na
swo ramiona, s miłostij ci wložil, do
hry pastyrz, pokem wieczny, swym
gest przyprawil, a za owze na smre
swu dusi pelozil^o dy^o křiżem swym
dobrowolnie, ciż, na smre se kra, rze
k^o wezni kżydy swnoy křiż, a zaprzy
sebe sam, nebmusyl křystus trpie
ti, a tak w sławu wgił, genuż ne
chciel buoh owz, pronas odpustiti^o dy^o
Wychom mogli po tobie, s swym
křiżem stacyti, po twe gestie cho
dúce, tce nasledowati, zleho se dia
bla nebogierz, w wierze serwati, a
nawtely stiaśnie stebu kralowati^o dy^o
r^o Chwalimeż wsshychni hospodina
żet nam swého syna, wczynil hryzie,
ffym podobna

Obr 2: Kristus příklad pokory, ukázka textu z r. 1501

jsme zařadili transpozici pro smíšený sbor (o kvintu dolů, jedno b, finála a).

Protože se jedná o krásnou píseň k meditaci a při označování popelem může být dostatek prostoru, připravili jsme verzi se všemi slokami. Prvních deset slok nabízí souvislé básnické vyprávění a vystavěnou argumentaci, proč nehřešit a činit pokání. Sloky 11 - 14 lze (s některými prvními) dobře využít při pohřbu.

Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil, nade vše stvoření na zemi povýšil proto, abys jemu sloužil.

K sobě podobného učinil jest, aby zdravý rozum maje, užil jeho rady, přišel ke spasení tady.

Příkázání vydal, by nehřešil, kázal, zlého i dobrého poznání člověk vzal tu hned, když mu hřích ukázal.

Odplatu zaslíbil dát v spravedlnosti, každému, kdo slouží, v čas jeho plnosti, zlému, dobrému v hojnosti.

Ale ty svobodně činíš ďáblu k vůli, v světě rozkoš máje, co se tělu líbí, pácháš, Boha hříchy hněváš.

Pravdě jsi nevěrný, pyšně se vychloubáš, v zlosti neústupný, lepšími pohrdáš, bídný, svého zde nic nemáš.

Krátký věk na světě, tvá léta pominou jakožto květ v létě, rozkoše zahynou, poznej, člověče, bídu svou.

Dobrého nic v sobě nemáš, viz, kdož tvůj Pán, nepoznáš-li jeho, již jsi věčně prodán zlému ďáblu ukrutnému.

Pokoř se v tichosti, modli k Bohu svému, požádej lékařství sobě nemocnému, sebe svěť Kristu pravému.

Vyčišť zlé svědomí a nehřeš již více, čiň pravé pokání, bude tvůj přímluvce Kristus laskavý u Otce.

Milosrdný Bože, zahynouti nedej, pomoci od tebe hříšný prosím, z nebe uslyš doufající v tebe.

Útočiště sobě nekladu jiného kromě v samém tobě, věřic v tě samého, buď strážce mne věrného.

Duši mou poručím již tobě samému, na milost se dávám Pánu Bohu svému, buď milostiv mně hříšnému.

Radosti bez konce se všemi svatými dej všem uživatí s tvými volenými, věčně, amen řka bezpečně.

Pokud jsme výše některé sloky označili za vhodné k pohřbu, zde je na místě důrazně varovat, že naopak jiné (zejména sl. 6 a 8), kde se barvitě vypočítávají všechny hříchy člověka, jakož i text „dobrého nic v sobě nemáš, [...] již jsi věčně prodán zlému ďáblu ukrutnému“ je možné zpívat jen živým, pokud tito nejsou současně pozůstalými. Vydavatel neodpovídá za škody vzniklé použitím notové přílohy v rozporu s tímto návodem :-)

Podívejme se podrobně na výstavbu textu.

sl. 1: začíná osobním oslovením „pamatuj, člověče“; Bůh stvořil člověka, aby mu (on člověk) sloužil. Přechází rafinovaně hned v půlce věty od 5. pádu,

pokračování na straně 4

OBSAH

Kancionály

Pravdě jsi nevěrný, pyšně se vychloubáš, v zlosti neústupný, lepšími pohrdáš, *O. Šmíd* 1

Bylo, je a bude

Uzávěrka skladatelské soutěže SDH se blíží, *O. Šmíd* 4
 Ohlédnutí za festivalem Svatováclavské slavnosti, *O. Šmíd* ... 5
 Studium Teorie a provozovací praxe staré hudby 8

Úvahy

Povídání o varhanách (2), *M. Bok* 7

Notové přílohy

Benešovský kancionál (1574c-1596c), praktická edice
 Pramen: Praha, Archiv hlavního města Prahy, sbírka rukopisů, sign. 8429 (Benešovský kancionál), viz též edice Jan Baťa (2009, dostupné online)

Editor: *Ondřej Šmíd*, spolupráce: *Jan Baťa*, jazykové úpravy: *Šárka Dohmalová*

14. Pán Ježíš chť slávu svou zjeviti
 92. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil.
 transpozice pro smíšený sbor
 92. Pamatuj, člověče, proč tě Pán Bůh stvořil.
 pro ženský sbor (pouze online)
 44. Kristus příklad pokory (text MZ s. 34).
 44. Otec, Syn i Duch svatý (text MZ s. 65).
 44. Král nebeský Pán Ježíš (text MZ s. 93, pouze online)

MINISTERSTVO
KULTURY

Časopis vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury ČR

PSALTERIUM, revue pro duchovní hudbu

Ročník 11, č. 4/2017

Vychází 4x ročně, vydává Psalterium, s. r. o., Koleční 4, 160 00 Praha 6

IČ 26448203, psalterium@sdh.cz

http://zpravodaj.sdh.cz

Redakční okruh: Jaroslav Eliáš, Jan Baťa, Evžen Kindler, Rastislav Podpera, Tomáš Slavický, Ondřej Šmíd (šéfredaktor)

Design: Jana Majcherová, Andrea Šenkyříková

Sazba: Jiří Kub, **Sazba notové přílohy:** Martin Šmíd

Registrace: MK ČR E 17101 ze dne 30. 10. 2006, ISSN 1802-2774

Vážení čtenáři,

upozorňujeme na blížící se uzávěrku skladatelské soutěže SDH. Ještě je čas složit a přihlásit své skladby. Uzávěrka je 1. 3. 2018.

V dnešní notové příloze najdete krásné skladby z *Benešovského kancionálu* na popelec a dobu postní. *Pamatuj, člověče* a *Kristus příklad pokory* jsou melodie známé. Naopak *Pán Bůh chť slávu svou zjeviti* může být pro mnoho lidí nová, ale všechny písně nabízejí dobře použitelné texty a obohatí váš sborový repertoár. V článku najdete rovněž doporučení pro výběr písní a slok, aby hudební doprovod správně odpovídal čtením příslušné neděle.

Připomínám, že další postní písně vyšly v notové příloze *Psalteria 1/2016*. Mezi těmito skladbami najdeme vynikající vícehlasou úpravu Karla Skleničky písně *Soudce všeho světa Bože*. Píseň pro Svatý týden a Velký pátek zvláště: *Ó můj drahý Jezu Kriste* ze Svatojánského kancionálu (1863), v úpravě Bohuslava Korejse (*1925) nebo *Člověče nevěř světu* s nápěvem Hanse Leo Hasslera (1600c) a textem ze Šteyerova Kancionálu českého (1683). Nakonec vynikající velikonoční kompozici *Buoh náš všemohúci* z kancionálu "Chvály Božské" Kancionál Tábořský (1580-82).

Přinášíme dokončení článku *Povídání o varhanách* Miloše Boka z minulého čísla.

PŘEDPLATNÉ A ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY**ČÍSLO ÚČTU SDH:**

200558468 / 2010 (FIO Banka).

Platbu laskavě provádějte bankovním převodem. Do zprávy pro příjemce uveďte jméno, pokud znáte své číslo v databázi členů (na stránkách SDH), můžete je uvést. Platbu můžete rychle provést pomocí QR kódu, pokud používáte aplikaci el. bankovníctví ve svém chytrém telefonu.

QR Platba

Vážení přátelé duchovní hudby,

dovoluji si požádat o vaše laskavé příspěvky za rok 2017.

Dobrovolné dary, členské příspěvky spolku SDH nebo předplatné časopisu pošlete na uvedené číslo účtu.

Předplatné časopisu *Psalterium* činí 200,- Kč. Členské příspěvky SDH (by měly být) 250,- Kč ročně. Členové dostávají časopis zdarma, mají nárok na bezplatnou prezentaci svých aktivit, volnou sezónní vstupenku na festival SVS, slevu z kurzovního na Convivium a slevu na další akce pořádané SDH. Předplatitelé časopisu *Varhaník*, knihovny, školy, studenti a jinak potřební mají možnost požádat o zaslání reklamních výtisků zdarma (nebo mohou přispívat částkou dle svých možností).

Ondřej Šmíd, výkonný místopředseda SDH
smid@ondrej.info

dokončení ze strany 2

2. osoby „ty“ ke třetí osobě (on, člověk obecně) a v následujících třech slokách jakoby formou paragrafového znění vypočítává nařízení zákona. Pro lepší srozumitelnost jsme uvedení přechod ke třetí osobě posunuli až od druhé sloky (v první nahrazeno: „aby“ → „abys jemu sloužil“).⁶

sl. 2 - 3 Upozorněme na vtípnou a hlubokou formulaci: Bůh učinil člověka sobě podobného, aby: „zdravý rozum máje, užil jeho rady[...] ke spasení“. Člověk dostal zdravý rozum a měl by ho používat; měl by ho používat ke spasení. Neboli nemusí být nadaný, vzdělaný ani vyvolený (viz poslední sloka), ale měl by používat rozum (zde, ne až pak).

Bůh vydal příkázání, kázal nehřešit, ukázal člověku hřích a ten přijal poznání dobra a zla.

sl. 4 (zaměnili jsme druhý a třetí verš). Čtvrtá sloka na konci výtčtu paragrafů hovoří, řekněme, o trestních sazbách: „odplatu zaslíbil dát v spravedlnosti každému“.

Text MZ vychází z Kancionálu českého (1559); podobnou formulaci najdeme i v dalších kancionálech a dokonce i mnohem později u Šteyera (1683). V MZ vynívá tato sloka pozitivně: „odplatu zaslíbil [...] tomu, kdo mu slouží [...] štědrě, z přehojné milosti.“ Jedná se o pozitivní motivaci; příslib „štědré odplaty“ na základě „přehojné milosti“. V BeK je ovšem díky drobné změně textu význam sloky jiný; mnohem tvrdší: Spravedlivou odplatu bohužel dostane každý. Každý, kdo slouží zlému i kdo slouží dobrému. Jediné jisté je, že odplatu dostane zlý i dobrý a oba ji dostanou hojně.

Pozitivní pojetí v MZ, kde je vybráno pět slok, je opodstatněné. Pomocí této jedné sloky se děj od úvodu rovnou dostane „k poznání hříchů, obrácení a pokání“ v dalších třech slokách vždy po jedné sloce. V tom je píseň v MZ vystavěna výborně. Po dlouhém váhání a konzultaci s Prof. Janem Matějkou, který hájil dobře srozumitelnou verzi MZ, nakonec zvítězilo původní znění BeK. Hříšník patří do pekla a basta; my se snažme, abychom tam neskončili s ním.⁷

Na tomto místě (po 4. sl.) nastává předěl, návrat ke 2. osobě a vrchol před další částí (sl. 5 a 6), kterou bude „sdělení obvinění“.

sl. 5: Obvinění začíná pádně, strohým shrnutím: „pácháš, co se líbí tělu a tím svobodně činíš ďáblu kvůli“.

sl. 6: Slova k výtčtu provinění byla zvolena kouzelně, ale získala jiný význam a bylo třeba je upravit. Původní začátek 6. sl.: „Pravdě si odporný, nadutý čím pýcháš“ byl upraven: „Pravdě jsi nevěrný, pyšně se vychloubáš“. Další oddíl představují sloky 7-10, v nichž se

nabádá „k poznání hříchů, obrácení a k pokání“.

sl. 7: „svět“ → „věk“ (podle jiných pramenů chyba), „trošty tvé zahnou“ → „rozkoše zahnou“

„ten tam, bídu svú poznej sám“ → „poznej, člověče bídu svou“.

sl. 9: „modl se“ → „modli“, „spíše od Krista Ježíše“ → „sebe svěř Kristu pravému“. Spojení „spíše - Ježíše“ kvůli rýmu (ve významu spěšně) jsme raději nahradili lepším rýmem „nemocnému - pravému“.

sl. 10: „nehřešiz“ → „nehřeš již“

sl. 14: „řkouc“ → „řka“ pro snažší výslovnost.

Sloky 11-14 vyjadřují lítost a prosby za odpuštění a za věčnost.

44. KRISTUS PŘÍKLAD POKORY

Autorem kompozice je podle iniciál v BeK „T. G. T. 1.5.7.4“ rovněž Trojan Jan Turnovský.⁸ Kromě BeK skladbu najdeme také anonymně v Chlumčanském kancionálu. Čtyřhlasá homofonní sazba pro smíšený sbor (klíče: C1, C4, C4, F4), jedno b, finála a.

Píseň najdeme v JK i MZ (JK, č. 307, MZ s. 94 a další). Oba kancionály shodně uvádějí, že nápěv převzaly z Rohova kancionálu (1541) a text se objevuje již v tištěném kancionálu z roku 1501.⁹ Text písně se v kancionálech během celého 16. a 17. století vyskytuje téměř beze změn jen s malými odchylkami a MZ jej převzaly s drobnými úpravami. JK sice cituje nejstarší prameny, ale těm text neodpovídá; původ zcela přebásněného textu většiny slok je zřejmě pozdní a autor není dohledatelný.

Do notové přílohy jsme melodii zařadili hned jako tři různé písně, které mají více vhodných použití. Text byl použit ve znění MZ bez dalších úprav.

Na této písni se elegantně demonstuje problém použití písni. Postní píseň v postě to nemůže být špatně: „Kristus příklad pokory[...] pro hříšného člověka [...] chudý“. Vše se pokazí již ve druhé sloce. Pokud se totiž např. při označování popelem vrátíme do vánoc textem: „nejprve se narodil, byl vložen do jesliček a zavínut do plénčiček, pak musel utíkat před Židy... a byl pokoušen ďáblem“, jedná se o nevhodně zvolený repertoár. Bohužel příklad pochází z pražské katedrály.

Správně bychom měli texty vážit a v tomto případě některé sloky přeskočit. MZ zpěvy nabízejí připravený repertoár; pokud sbormistr, varhaník nemá čas pročitat čtení a vybírat, může hrát zcela bez přípravy.

MZ tuto píseň zařazují až na 1. postní neděli (MZ s. 75, vstupní zpěv), ale jen sloky, které odpovídají čtením (dle přílohy sl.1, 4, 5) a uvádějí téma 1. neděle, tedy že Kristus odešel na poušť a byl pokoušen ďáblem.

Píseň se všemi slokami MZ zařazuje až v pátek po 2. neděli postní (MZ s. 94, zpěv k přijímání). To fakticky znamená návrh tuto píseň hrát celou kdykoliv k přijímání, na závěr, k meditaci atd. (kdy se to hodí) a „vánoční“ sloky nevadí. Společně s písní Kristus příklad pokory (s. 94) MZ nabízejí na vedlejší straně alternativní píseň Král nebeský Pán Ježíš na stejný nápěv (MZ s. 93). Harmonizaci BeK č. 44 v této textové variantě najdete v elektronické verzi notové přílohy.

44. OTEC, SYN I DUCH SVATÝ

Ani na Popeleční středu o tuto populární melodii nemusíme být ochuzeni. MZ (s. 65) ji zařazuje k přijímání jako píseň s textem: *Otec, Syn i Duch svatý* a najdeme ji rovněž v dnešní příloze. Tedy poslední kompozice z notové přílohy je totožná s BeK 44. Kristus příklad pokory; text 44. *Otec, Syn i Duch svatý* je doslova přejatý z MZ (s. 65) a najdeme jej v Šamotulském (1561) nebo Ivančickém kancionálu (1564). Píseň hovoří o pokání, svátosti smíření, o lítosti a lze ji použít také při označování popelem, k meditaci (ponechali jsme všechny sloky).

SHRNUTÍ:

Aktuální notová příloha přináší snadný sborový repertoár pro postní dobu. Na Popeleční středu 92. *Pamatuj člověče* a 44. *Otec, Syn i Duch svatý*. Na 1. postní neděli 44. *Kristus příklad pokory* (použit výběr dle MZ). Na 2. postní neděli 14. *Pán Bůh chtěl slávu svou zjevit*, o Proměnění na hoře. Konečně na přijímání a různé příležitosti 44. *Kristus příklad pokory* a alternativu 44. *Král nebeský Pán Ježíš* (online).

Ondřej Šmíd

UZÁVĚRKA SKLADATELSKÉ SOUTĚŽE SDH 2018 SE BLÍŽÍ

Datum uzávěrky pro přihlášení skladeb: 1. 3. 2018

Zadání soutěže:

Kat. A: Vokální skladba pro liturgické použití – moteto pro smíšený sbor nebo sólový hlas, píseň nebo např. rezponzoriální žalm, (délka max. cca 5 min.).
Kat. B: Mše, ordinárium (délka max. cca 30 min., účast lidu není podmínkou).

Podrobnější specifikace zadání a způsob doručení skladeb do soutěže naleznete v Psalteriu 2/2017.

Nejlepší skladby budou oceněny, koncertně provedeny a publikovány jako v tomto roce.

Ondřej Šmíd

⁶ V pramenech se v prvních třech slokách nejednotně střídá 3. a 2. osoba jednotného čísla.
⁷ Jan Bata, laskavé sdělení.

⁸ Jan Trojan Turnovský, České Budějovice 2002, ed. Martin Horyna, s. XXIII.
⁹ Mešní zpěvy, s. 1020.

Ohlédnutí za festivalem SVATOVÁCLAVSKÉ SLAVNOSTI

26. roč. se rozprostřel do několika měsíců a z obvyklých cca 15ti akcí v minulosti se rozrostl na celkových 26. Rozdělení do delšího časového období je důležité proto, aby akce mohly pokrýt i další tradiční církevní svátky a nebyly koncentrovány v jednom týdnu. Podstatná zůstává vazba na konkrétní liturgickou příležitost, svátek nebo výročí, což je základem hodnotné dramaturgie.

Festival byl původně založen s cílem přiblížit osobu sv. Václava, hlavního českého patrona. Po téměř 30ti letech demokracie je sv. Václav znám a dozrál čas připomínat veřejnosti i další svátky a tradice. Společnost pro duchovní hudbu chce využít festivalu (koncertního cyklu) a zacílit na nová témata, na prezentaci ostatních českých patronů a osobností. Věřím, že k tomu lze využít stávající název a zavedenou značku.

V tom duchu jsme 26. roč. začali již v srpnu na svátek Nanebevzetí P. Marie pouť do kostela sv. Karla Velikého v Praze na Karlově. Autentické provedení Palestrinovy mše *Missa aeterna Christi munera* při tradiční mši tridentského ritu řídil Marek Valášek. Mši a komentovanou prohlídku navštívili pražané i cizí účastníci kurzů Convivium současně probíhajících na Pražském hradě. Místo bylo vybráno záměrně. V roce 2017 jsme si připomínali výročí českého architekta Jana Blažeje Santiniho – Aichla, který na Karlově navrhoval tzv. Svaté schody.

Santini byl také tématem tradičního výletu, tentokrát do Plas, Mariánské Týnice, Mladotic a Kralovic, kam byla přenesena poutní plastika Zvěstování po zrušení kláštera v Týnici (1786). Cíl výletu na svátek Narození Panny Marie byl opět zvolen tak, že v Týnici se konala pouť. K poutní mši, kterou mohli zájemci z řad účastníků výletu navštívit, jsme zajišťovali hudební doprovod. V cisterciáckém prostředí samozřejmě zněly skladby Alberika Mazáka O.Cist. Zajímavostí je, že ač výběrem mariánských skladeb *Sub tuum praesidium* a *Beata Dei genitrix* nebyl sledován žádný hlubší smysl, až následně se ukázalo, že totožný text je vepsán velkými písmeny do kopule baziliky. Pokud stojíme pod kopulí, není nápis vůbec vidět. Ze zadu a ze stran vidíme v kopuli vždy část modlitby: *Sub tuum praesidium confugimus, sancta Dei genitrix*. (Pod ochranu tvou se utíkáme, svatá Boží rodičko). Z více než 200 Mazákových skladeb zazněly během pouti právě tyto dvě.¹

¹ O Santinim a SVS viz také Psalterium 2/2017, s. 4.

Obr. 1: zezadu v kopuli viditelné: „Sub tuum“ a „Dei genitrix“.

Na programu odpoledního koncertu bylo literárně hudební pásmo Václava Renče *Popelka nazaretská* v provedení Ztracené kapely. Program byl uveden ještě jednou pro pražské publikum 11. 11. u příležitosti 80. výročí posvěcení kostela Panny Marie Královny míru na Lhotce. Zde byl přítomen i Vít Petrů, autor hudby. Znamé a působivé verše doplněné písněmi s kytarou tvoří „populární program“, o který široká veřejnost jeví zájem a hojně jej navštěvuje.

Během tradičního zpívaného barokního procesí 9. 9. do Hájků se souborem Ritornello, za účasti představitelů města, posvětil kardinál Dominik Duka jednu z opravených poutních kapliček. Chtělo by se napsat, že pouť oživil svou přítomností Michal Pospíšil, ale ten se účastní pravidelně mnoho let (viz článek Psalterium 3/2016). Tedy napíšeme, že pouť obohatila účast pana kardinála, který šel s poutníky notný kus cesty.

Michal Pospíšil rozšířil svůj „barokní“ mobiliář o červený deštník-slunečník připevněný ke krosně s kancionálem. Velký kancionál nosí na zádech, aby hudba za ním dobře viděla do not.

Na koncertě věnovaném obětem teroristických útoků 11. září bylo provedeno *Stabat Mater* Antonia Caldary doplněné o vokální a varhanní skladby Petra Ebena. Provedení komorního sboru Laetitia řídil Roman Michálek a Tereza Bystrická. Obsáhlou kritiku Tomáše Bednáře lze nalézt v časopise Cantus 4/2017 (č. 114, roč XXVIII).

V komponovaném programu hudby a slova jsme představili italského barokního mistra Giovanni Battistu Bassaniho. V předvečer svátku Všech věrných zemřelých zaznělo jeho dušičkové oratorium *La Tromba della divina misericordia*. Provedení souboru Musica cum gaudio se sólisty bylo prokládáno úvahami P. Filipa Rathouského OFM.

Podobně byl koncipován také adventní koncert *Svatoroční adventní zpívání*, kde byly písně Adama Michny ze sbírky *Svatoroční muzyka* (1661) prokládány recitací P. Jakuba K. Berky, O.Praem a úvahami P. Lukáše Lipenského O.Cr. Tento formát se velice osvědčil. České písně vyprávějící příběhy svatých s poučením, básně J. Wolkera, J. Seiferta, Z. Renčové, I. M. Jirouse a dalších, tedy texty, kterým posluchač rozumí, dokáží publikum pohltnout. Navíc úvahy L. Lipenského navodily skutečnou

Obr. 2: Michal Pospíšil s deštníkem na krosně.

Obr. 3: Tomáš Sedláček – JOB

adventní atmosféru.

Kdo by se domníval, že v Michnově tvorbě najdeme jen dvě adventní písně, velice by se mýlil. Advent totiž není jen zvěstování a čekání na narození, ale příchod Spasitele se pečlivě připravuje a argumentuje. Tak 1. adventní neděle hovoří o bdění a o věčnosti. Druhá a třetí neděle mluví o obrácení a o Janu Křtiteli, který hlásá Krista. Potom teprve přichází zvěstování a navštívení sv. Alžběty Pannou Marií.²

K tomu u Michny najdeme písně: *První panenské nanebevzetí* [ČMM43], kde se hovoří o bdění (podobnosti o deseti pannách); *O sv. Janu Křteli, předchůdci Krista Pána* [SM57], *O Nepoškvrněném početi blah. Panny Marie* [SM97], *O navštívení blahosl. Panny Marie Alžbětu* [SM60]. Pokud bereme písně o svatých např. *O sv. Ondřeji apoštolu* [SM93] objevujeme další adventní témata. Program koncertu začal Michnovou *Druhou adventní – Rosu dejte ó nebesa zhůry* [SM02] a byl orámován *První adventní písní – Hle Pán přijde* [SM01] na závěr. V té se totiž s krásnými příklady vypočítávají ctnosti, na které máme v adventu dbát: srdce čisté od hříchu, pokání, lítost, láska, almužny a jídlo pro chudé a modlení.³ Zpěv se nechává andělům.

Dalším kombinovaným programem, o který byl vysoký zájem, bylo povídání s názvem *Job a převaha diktátu superega* ekonomu Tomáše Sedláčka na téma biblického příběhu. I v tomto případě bylo mluvené slovo prokládáno tentokrát hudbou Petra Ebena. Části stejnojmenné skladby pro varhany precizně zahrála Linda Čechová – Sítková. Tomáš Sedláček ukázal své výjimečné řečnické schopnosti a hluboký zájem o biblické texty. Publikum dokázal zaujmout na více než hodinu. Obával jsme se, že přednáška bude takové nekatolické kázání nekneže v katolickém kostele, ale myslím, že všichni byli mile překvapeni. Sedláček

cituje teze, části textu a k nim staví nečekané ekonomické ekvivalenty. Doslovné chápání vybraných citací může někdy znít jako vytržené ze souvislosti nebo přímo heretické. Je Bůh dobrý nebo zlý? Historickými souvislostmi uvedl povídání o Jobovi: „Dnes si klademe otázku, jestli Bůh existuje. Tak otázka nestála, to bylo v dřívějších dobách všem jasné. Lidé i Job se ptali, jestli Bůh (Bohové, Božstvo) je zlý anebo dobrý.“ Pokračoval třeba tvrzením: „Bůh je nespravedlivý; ano Bůh poslal svého syna, který nic neprovedl, aby za nás zaplatil účet“. Sedláček vysvětloval asymetrické vnímání spravedlnosti; když ztratíme tisíc korun, považujeme to za nespravedlivé a ptáme se, co jsme udělali špatně, měli jsme udělat jinak atd. Pokud naopak najdeme tisíc korun, vůbec nám to nespravedlivé nepřijde. Na závěr se dotkl témat ze své přednášky o ráji, kdy Bůh říká: „Není dobré, aby člověk byl sám; udělám mu pomocníci“. Sedláček rozvinul provokativní úvahu: „Bůh udělal při stvoření chybu“. Adam v ráji chodil a mluvil s Bohem, ale cítil se sám, tak mu Bůh dal ženu, pomocnici. Jak to, že se Adam s Bohem cítil sám? Proč mu nedal kamaráda? Proč mu dal pomocnici, když byl sám, ale nevěděl, že nestíhá a potřebuje pomoc?

Obr. 5: Otec Grigorij a vystoupení pravoslavného sboru.

Otázky, které otevřel, si můžeme klást i jakkoli jinak: „Samota, je zásadní problém, o jiném problému se v ráji nemluví. Je manželka můj přítel, pomocník nebo služka? A jsem s Bohem sám?“

Sedláček staví provokativní teze, aby nás nutil přemýšlet o jiných pohledech, aby osvěžil naši inteligenci, tedy umění číst mezi řádky. Je samozřejmé, že přednáška ani naše úvahy neodhalí všechna tajemství stvoření, ale nemáme se spokojit s jednoduchým chápáním toho, co čteme. Nemáme být jako farizeové a říkat: „je psáno...“

Festivalový program nabídl dva filmy s diskusí se známými osobnostmi jako Marek Orko Vácha, biolog a katolický kněz, nebo Tomáš Kraus, tajemník Federace židovských obcí v ČR. Zmí-

Obr. 6: Musica Florea, koncert k výročí Roberta Führera

níme se o izraelsko-německém snímku *Cukrář / The Cakemaker* (2017), který patřil mezi divácky nejoblíbenější filmy 52. MFF Karlovy Vary, odkud si odvezl cenu ekumenické poroty.

Nebudeme prozrazovat děj, jen řekneme, že jde o film s homosexuální tematikou. Do diskuse byli pozváni zástupce židovské obce, Tomáš Kraus a katolický kněz, Ladislav Heryán, SDB, kteří, jak se předpokládalo, přiblíží pohled náboženství na citlivé otázky homosexuality a genderů. Ovšem diskuse se vedla zejména o židovských tradicích, které opravdu neznáme (role v rodině, odpovědnost za vdovy, význam šabaty a košer zásadách). Ve filmu se objevuje mnoho drobných detailů, např. izraelsko - německá odměřenost). V diskusi se Jaroslav Eliáš zeptal, jestli film byl alespoň trochu o křesťanství, vždyť hlavní představitel byl z Berlína, zněly tam zvony a on musel mít výchovu v křesťanském třeba protestantském prostředí. P. Heryán se dlouze zamyslel, usmál se a odpověděl: „Já myslím, že ne, že to byl film o lásce“. Později dodal, že zná mnoho filmů, které jsou prostě „o ho...“, ale tento film je povznášející.

Já se naopak domnívám, že film je o křesťanství, proto byl vybrán a dostal cenu ekumenické poroty. Je samozřejmé o lásce, o pochopení a toleranci k lidem, kteří jsou nějakým způsobem jiní; v tom je křesťanský. Ukazuje příklad neuvěřitelné lásky a věrnosti doslova „až za hrob“, kterou možná mnozí věřící i nevěřící nikdy nezažili a mohli by jen závidět. Současně v dalších vrstvách vnímáme věrnost v situaci totální nevěry a neodpovědnosti k rodině. Můžeme uvažovat o vahách emocionální a tělesné lásky. Přestože téma se zdá pro většinu cizí, film jako skutečně povznášející, rozhodně oceníte. Film jde do českých kin v lednu.

V letošním roce jsme si připomněli výročí 210 let od narození Roberta Führera (1807 - 1861), velkého českého skladatele, kapelníka katedrály sv. Víta. Při této pří-

2 Více o adventu viz Psalterium 2/2017, s. 9.

3 Písně dostupné online z: alarmo.nostalghia.cz

ležitosti provedl Pražský katedrální sbor *Missu Solemnis in C* (op. 265), na svátek sv. Ludmily, v bazilice sv. Jiří na Pražském hradě. Robertu Führerovi byl věnován zejména závěrečný koncert festivalu a uvedení novodobé premiéry *Preismesse in A, Te Deum* a preludií v podání souboru Musica Florea. Na koncertě se prokázalo, jak skvělá a nápaditá tato hudba je. Hlasy sólistů Ivany Bilej Broukové a Filipa Dámce byly vybrány žánrově i pro prostor Zrcadlové kaple Klementina výborně. Te Deum označil Marek Štryncl na koncertě za nejkratší, jaké zná. Mezi částí mše vložil Marek Štryncl varhanní preludia, která provedl v malém instrumentálním obsazení dvou houslí, dvou violoncell a kontrabasů. Preludia byla rovněž kompozičně i barevně velmi zajímavá. Notový materiál mnoha skladeb je dostupný online, věřím, že o autorovi budeme slyšet častěji.

Velkým zážitkem bylo vystoupení pravoslavného sboru Oktoich v katedrále Pravoslavné církve v Resslově ulici. Koncert nabídl průřez staletími a pravoslavná hudba v autentickém prostředí byla skutečným zážitkem. Za nejpůsobivější považují překvapivou sílu sboru, díky velkým školeným hlasům. Náhlá forte střídání s pianu byla ohromující. Vedoucí souboru, otec Grigorij (Grzegorz Cebulski) je u nás dobře znám a v roce 2018 povede seminář na kurzech Convivium.

Festivalová dramaturgie se zaměřovala také na muzikologicky objevené programy neprávem opomíjených mistrů. Tím byl koncert věnovaný Janu J. I. Brentnerovi (1689–1742), na němž Václav Kapsa osobně představil nově vydanou sbírku árií. Dále koncerty z díla stále málo známého, ale významného českého skladatele Alberika Mazáka a důležitého mistra počátků italského baroka Lodovica Viadany, o kterém se heslovitě vyučuje, ale jeho dílo téměř se u nás nehráje a nezná. Na koncertě L. Viadany byly poprvé provedeny některé duchovní koncerty v prostorovém provedení, jak byly autorem zamýšleny. Dále pak dvě z dvousborových symfonií v podání souboru zobcových fléten pod vedením Jakuba Kydlíčka. Přestože návštěvnost těchto koncertů důležitých, ale málo populárních autorů je nižší, jsem přesvědčen, že na festival podporovaný z veřejných zdrojů právě takové programy patří.

Velkým překvapením byla přehlídka skladatelské soutěže SDH, kterou jsme dříve pořádali společně se Svazem českých skladatelů v rámci festivalu Dny soudobé hudby. Letos jsme pořádali sami a návštěva hodně přes sto lidí byla na koncert soudobé hudby obdivuhodná. V tomto roce byly vítězné skladby „více tradiční a méně moderní“, což osobně po koncertě ocenilo mnoho posluchačů. Festival bude v dalším ročníku pokračovat doufám v podobném formátu.

Ondřej Šmíd

Povídání o varhanách 2 dokončení z minulého čísla

Mezi válkami tedy sledujeme dohánající tendenci pozdně-romantické varhanářské práce (do té právě patří i Melzerův nástroj v Ústí) a na druhé straně určitý návrat k neoklasicismu, jak vidíme v některých sudetských oblastech (hnutí Orgelbewegung). Po druhé světové válce dochází k ještě většímu vyhrocení mezi trendy a postupně k hromadným přestavbám stávajících romantických strojů na straně jedné (přidáváním vyšších hlasů a alikvotního rejstříků -taktéž případ ústeckého Melzera). Je tak trochu veřejným tajemstvím, že toto, v socialistické éře realizované „vylepšování“ romantických varhan (u významnějších strojů většinou spolupráce Prof. J. B. Kraje se Organou) a evidentně prováděné již pod zesilujícím hudebně-ideologickým modernistickým tlakem, mělo za následek daleko fatálnější poničení celé řady našich vynikajících varhan, stojících na většině kůrů větších i menších městských kostelů, než tomu bylo v předchozí epoše. Snáze a přirozeně lze romantizovat barokní stroj, daleko problematičtější je však jít proti proudu času a komolit do rádooby baroka pneumatickou romantiku. V litoměřické diecézi je toho nejsmutnějším dokladem, také vzhledem k duchovní exponovanosti onoho místa, zdeformovaný původně nádherně secesní Schiffnerův nástroj v Jablonném. Melzerovy varhany v Ústí patří bohužel také do této kategorie. Postupně pak, na straně druhé, v 70. letech 20. století dochází k velmi zideologizovanému neobarokářství severoněmeckého stříhu, které si tak trochu neoficiálně patentovalo právo na jediný správný pohled, jak mají vypadat varhany, a které mělo částečně svoji vlajkovou loď v znárodněném Krnovském závodě a mělo a doposud má mnoho zastánců u našich předních varhaníků. Je však třeba dodat, že Krnov postavil i řadu dobrých nástrojů univerzálnějšího charakteru, at již s mechanickou, či elektrickou trakturou, jimž lze vytýkat snad jen určitou zvukovou bezduchost a koncepční průměrnost.

Vrcholem toho, jak může zvítězit ideologický pohled nad zadáním, jsou obecně chválené, ale dle mého názoru problematické čtyřmanuálové krnovské varhany v pražském Rudolfinu, na které, ač jsou postavené do orchestrálního sálu a tedy by měly dispozičně jasně směřovat k monumentálnímu romantickému témburu, nelze uspokojivě doprovodit orchestrální zvuk v speciálních dílech Dvořáka, Liszta, Mahlera, Skrjabinu,

Strausse, Suka, Elgara, a to ani v pianu, ani v střední síle, ani v tutti.

Aby nedošlo k nesprávnému pochopení věci: jsem velkým milovníkem barokních a vůbec mechanických varhan a považuji např. za skandální, že dvoje naše nejvýznačnější a ve své době jistě úchvatné nástroje, katedrální A. Gartner a svatomikulášský Schwarz dodnes nejsou historicky zrestaurované. Naproti tomu vnucování bezduchých neobarokářských replik v dnešní době vnímám spíše jako jistý druh puritánství, nedostatek invence a idejí některých varhanářů a jejich snahu svými nástroji determinovat varhaníky i liturgii. Naopak dnes vidím velkou šíři možností, v jaké zvukové estetice varhany realizovat - třeba i v starším neostylu. Práce některých vynikajících varhanářů, např. Kánský-Brachtl jsou toho dokladem (Praha - Břevnov, Mělník, Humpolec)

Na závěr tohoto krátkého pokusu nastínit vývoj lze skončit optimisticky: dnes ve shodě s tendencemi v zahraničí začíná i u nás, zaplat Bůh, převládat optimální a vyvážený pohled na varhany různých epoch, aniž by se stavěly v hodnocení proti sobě. Jistě lze i dnes postavit nové v dispozici univerzální varhany správně, ale tak, aby se na ně daly zahrát všechny hudební styly. Pokud jsou již někde varhany starší, barokní, klasicistní, předromantické, romantické, či Melzerovy postsecesní, má mít varhaník dost inteligence a vkusu, aby repertoár přizpůsobil nástroji a nikoli naopak, deformovat kvůli stylu nástroj, což byl zlořád minulých dob. A v tom jsme dnes, doufejme, již definitivně poučení.

5. HODNOCENÍ MELZERA

Lze říci, že Melzer byl pozoruhodný varhanář, vezmeme-li v úvahu zvuk a šmrnc, který nechybí jeho některým prospektům, horší to někde bylo s technickým řešením. Dnes je Melzer umělecly hodnocen podstatně výše, než v dřívějších dobách (ještě před třiceti lety by ho kdejaký organologický „odborník“ s klidným srdcem vyhodil na smetišť). Určitá rehabilitace Melzerova díla nastala také díky vynikající generální opravě jeho mimořádného nástroje v katedrále Sv. Víta v Praze, provedené věhlasnými varhanáři Kánský-Brachtl. Nejen tam můžeme slyšet v plné parádě naprosto výjimečného a koncepčně zajímavého Melzera, ale také na opravu velkého nástroji u sv. Jakuba v Kutné hoře. Neuvěřitelně mystický nástroj, v současnosti velmi zanedbaný, stojí v klášterním

kostele v Doksanech (bohužel bez jazyků, které nestihli v třicátých letech 20. století dostavět). Vyznačuje se především nádhernými proteplenými barvami hlavně v osmistopé a čtyřstopé poloze, což je hlavní deviza všech Melzerů. Shrnuto – podtrhnuto – vaše varhany jsou hodnotou, v případě Ústí by se musel ale najít varhanář s mimořádným citem pro takové varhany a stál by před nelehkým úkolem obnovit do původní podoby Žurovy přestavěné registry.

6. IDEÁLNÍ ŘEŠENÍ V PŘÍPADĚ ZACHOVÁNÍ MELZERA

Pokud by se šlo cestou zachování Melzerových varhan, pak bych jednoznačně navrhoval návrat k původní dispozici, která je v podstatě absolutním liturgickým ideálem, který nepřeštal zatím platit. Integrovat do restaurace Žurovu přestavbu je anachronický nesmysl, pak to snad radši vůbec nedělat. Zde úplně nesouhlasím s názorem jistého organologa – stále je ještě co pietně zachovat, ta panem Zurem pseudozbarokizovaná půlka varhan je z hlediska romantické charakteristiky fundamentu ta méně podstatná. Pokud následně nástroj zvětšit, tak pouze v duchu Melzera. Lze i přidat manuál, ale je otázka, jestli pak rovnou nejít do nového univerzálního nástroje (samozřejmě v jiné cenové kategorii, než renovace stávajícího). Je otázka jak s trakturou. Mně osobně by se líbila nejmíň kuželka. Máme vzor u sv. Ignáce v Praze, tam se to myslím povedlo (Kánský-Brachtl). Ale jsou i dnes varhanáři, kterým se dá svěřit pneumatika, ale museli by se hledat. I ty elektromagnety jdou, ale asi bych je viděl až v poslední řadě, navíc mám u nich takový divný pocit, že si na těch součástkách chce někdo hlavně namastit kapsy a jejich budoucnost i údržba je také s otazníky...

7. NÁSTROJ U SV. VOJTĚCHA

Ta myšlenka se nám stále vrací, je vidět, že to úplný nesmysl není, já bych největší problém viděl v dispozici tohoto typického dítěte své doby. Jsou to rádo-by univerzální koncertní varhany, s tím problémem, že jsou tak zatíženy postbarokářskou ideologií, že si na ně romantismus moc nezahrajete, z čehož vyplývá i jejich snížená vhodnost k liturgii. Nemohu si pomoci, Krnov prostě v té době stavěl nástroje dost bezduché. Tím nechci říci, že nemají i klady, jsou dobře řemeslně zvládnuty, docela překvapí řízným tónem, ale to je asi vše. Jisté je, že uplatnění nyní v bývalém kostele sv. Vojtěcha nemají. Co se týká výtvarné stránky, kupodivu ty moderně řešené prospekty nakonec do gotických prostor docela sednou, rozhodně lépe, než do barokních. Možná, že jednou dojde, a já bych si to moc přál, k historické restauraci mimořádného a jedinečného

Fellerova nástroje v Oseku. Pak bude k máni řada písťal odtamtud...

8. MELZER A ÚSTECKÝ PROSTOR

Trochu mě udivují ty komentáře ohledně toho, že je nějaké minus pro Melzerovy varhany, že se ocitly v krásném prostoru gotického kostela. Právě naopak! Možná že teprve tam ty varhany zaznějí, jak nikdy před tím! Přeci, když se podíváme na původní dispozici, to je krásná dispozice pro poměrně velký kostel.. Nemyslím si, že by Melzer v tomto případě nějak původně přizpůsobil varhany nepřilíši akustickému prostoru pražského moderního semináře... Jsou dotazy, zdali jsou varhany na prostor dostatečné. Já myslím, že ano. Podobně velké kostely mají na počet registrů podobně velké varhany (Děčín, Jablonné, Bohosudov, Mikulášovice a další). Ale samozřejmě si dokáží představit i velký univerzální třimanuál s opravdu mohutným zvukem. Takové mohly být víceméně ty Riegrovny varhany, které byly vybombardovány. Udělat jakousi jejich repliku je jistě také výzva, ale to je samozřejmě jiná kapitola.

9. DIGITÁL

Pouze jako provizorium, každá koruna do něj zbytečně investovaná je z mého pohledu hříchem! Když tak co nejlevnější do jednoho sta tisíc a ani korunu navíc. Existují i pěkná velká harmonia, jedno takové obrovské dvoumanuálové, říkáme mu Lisztova rakev, je v Manětíně. To je digital 19. století! To je mystický zvuk a dokáže i zabrat! Je lepší pak u lidí dole v kostele, než na kůru. To je duchovnější náhrada, než digital. Pater, co byl kdysi v Manětíně, jej tam zanechal zadarmo, že prý to stěhování nechce již podruhé zažít, tak je tam... Takže zbytečně neutrácet! Leccos spadne do klína, ani jeden neví jak...

Přeji vám, milí farníci, aby vám vydržela energie, nevzdávejte se, bude to běh na delší trať, ale věřím, že právě varhany budou ve vašem kostele ke slávě Boží opět znít!

Miloš Bok

AKADEMIE STARÉ HUDBY BRNO
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
opět v příštím školním roce
otevřít studijní obor

TEORIE A PROVOZOVACÍ PRAXE STARÉ HUDBY

Viola

Rádi poznáváte nové interpretační možnosti? Hledáte odpovědi na nezdopovězené otázky hudebních dějin? Studium přináší rozšíření si teoretických a interpretační znalostí, umožňuje lepší chápání souvislostí a tím orientaci a konkurenceschopnost v oboru.

specializace: sólový zpěv, cembalo, viola, viola da gamba, housle, loutna, theorba, violoncello, zobcová, příčná flétna, basso continuo a **nově hra na varhany.**

Vyučující jsou zkušení muzikologové s bohatou publikační praxí, lektory jsou renomovaní zpěváci a instrumentalisté z oboru staré hudby. Vokální a vokálně instrumentální ansámby umožňují setkávání studentů i lektorů při společném muzicírování a studiu historických partitur.

Ústav hudební vědy
Filozofická fakulta MU
Janáčkovo náměstí 2a,
602 00 Brno

www.phil.muni.cz/wash

TERMÍN přihlášek do 28. 2. 2018